



## Futbolcuların Şiddet Eğilimlerinin İncelenmesi\*

Mehmet Cem TUĞLUK<sup>1</sup>, Mehmet Mustafa YORULMAZLAR<sup>2</sup>

<sup>1</sup>Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans, <https://orcid.org/0009-0006-8848-7678>

<sup>2</sup>Marmara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi. <https://orcid.org/0000-0002-1051-0798>

### To cite this article/ Atıf için:

Tuğluk, M. C. ve Yorulmazlar, M, M. (2024). Futbolcuların şiddet eğilimlerinin incelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 299-306.

### Özet

Çalışmanın amacı; futbolcuların şiddet eğilimlerinin incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu toplam 294 sporcu (263 erkek, 31 kadın) oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Aslan ve Uğraş (2021) tarafından geliştirilen “takım sporları yapan sporcularda şiddet eğilimi ölçeği” kullanılmıştır. Veriler; betimsel istatistik yöntemler, t-testi ve tek yönlü varyans analizi (Anova) kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; cinsiyet ve yaş değişkenine göre sporcular arasında şiddet eğilimi açısından herhangi bir farklılık bulunamamıştır. Bu bulgular, şiddet eğiliminin cinsiyet ve yaş değişkeni üzerinde anlamlı etkisinin olmadığını göstermektedir. Ancak, öfke durumu incelendiğinde anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir.

**Anahtar kelimeler:** Futbolcu, Şiddet, Spor

## Examining Football Players' Tendencies to Violence

### Abstract

The purpose of the study is to examine the tendency to violence among football players. The study group consists of a total of 294 athletes (263 male, 31 female). The “tendency to violence among athletes doing team sports scale” developed by Aslan and Uğraş (2021) was used as a data collection tool in the study. The data were analyzed using descriptive statistics methods, t-test and one-way analysis of variance (Anova). As a result of the study; No difference was found in terms of tendency to violence among the athletes according to gender and age variables. These findings show that tendency to violence has no significant effect on gender and age variables. However, when the anger status was examined, it was determined that there was a significant difference.

**Keywords:** Football Player, Violence, Sports

\* Prof.Dr. Mehmet Mustafa YORULMAZLAR danışmanlığında yürütülen mevcut çalışma, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, “Lisansüstü Öğrenci-Danışman Sözleşmesi” gereği devam etmekte olan Yüksek Lisans tezinin bir kısmından üretilmiştir.

## GİRİŞ

Spor sözcüğünün kökeni eğlenmek, hoşça vakit geçirmek, oyalanmak kelimelerinden gelmektedir. XI. yüzyılda Fransızcadan İngilizceye geçtiği bilinmektedir. Sonraları ise eğlendirme, oyalanma, hobi biçiminde kullanılmaya başlanmıştır (Voigt, 1998). Spor, bireyin bedensel, ruhsal, zihinsel açıdan gelişmesini sağlayan bir olgudur. Bilindiği üzere avcılık insanoğlunun hayatında önemli bir uğraşı yer bulmuş, bir spor dalı olarak gelişmiş, başka spor dallarının kaynağını oluşturmuştur. Bu nedenle spor dallarının temelinde insanın kendisiyle ve başkalarıyla mücadelesi yer alır (Köknel, 1996).

Şiddet, son yıllarda toplumun huzurunu tehdit eden sportif müsabakaların seyir zevkini trajediye dönüştüren bir olgudur. Sporda şiddet ile ilgili olarak şiddetin incelendiği şiddetin tarihsel sürecinin ele alındığı vurgulanmıştır (Colburn, 1989). Şiddet, bir kişi veya topluluğun mülkiyetine, kültürel sembolik değerlerine karşı, herhangi bir birey tarafından verilen fiziksel zarar ya da psikolojik acıdır (Ergil, 2001). Sporda yaşanan şiddet olaylarının birçok kaynağı vardır. Bunları; sporcular, hakem, spor yöneticileri, tribün liderleri, antrenörler, taraftarlar, yazılı ve görsel medya olarak sıralayabiliriz. Şiddet olayları, bireysel veya toplumsal etkenlerin birlikte şekillendirdiği durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireysel şiddet olaylarının bireyin içinde bulunduğu toplumsal koşullardan ayrı düşünülemeyeceği bilinmektedir. Benzer şekilde toplumsal şiddet olaylarının da bireyin kişilik özelliklerinden ayrı değerlendirilemeyeceği söylenebilir. Bu kapsamda kişisel gelişimini sağlıklı koşullarda tamamlamış bireylerin sağlıklı yapılar meydana getireceği bilinmektedir. Toplumsal koşulların yetersiz olması ise sağlıksız bireysel gelişimlere sebebiyet vermektedir (Ayan, 2006). Sporda şiddet olaylarına saldırganlık dürtüsünü bastıramayan, amaç ve beklentilerine ulaşamayan, sosyalleşmemiş gençlerin yol açtığı bilinmektedir (Acet, 2005).

Saldırganlık genellikle, bir başka kişiye sözle ya da fiziksel olarak zarar vermeye ya da bir başkasına ait mülkü tahrip etme niyetiyle yapılan davranış olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamalardaki anahtar sözcük niyet'tir (Atkinson ve ark., 1995). Sporda saldırganlık ise bir spor organizasyonunda herhangi bir şekilde zarar vermek üzere yapılan davranış olarak adlandırılır. Sporda saldırganlık, oynanan müsabakanın sonucuna etki etmek amacıyla sergilenir. Müsabakayı kazanamayacağını anlayan sporcu ya da kişiler saldırgan davranışlarla gözdağı vererek sonucu lehine çevirmeye çalışırlar. Bu da spor müsabakalarında sporda şiddeti doğurur (Yeter, 2006).

Saldırgan tavra sahip futbolcuların rakip taraftarları tahrik etmesi muhtemeldir. Fanatik taraftarlar maçlara takımlarını ve takımlarının favori oyuncularını izlemeye, onlar için tezahürat yapmaya, gerekirse onlar için karşı takım taraftarlarıyla kavga etmek için gelirler. Bu taraftarların içinde bulunan muhtemel kişiler ise saldırgan tavırlı sporcuları izlemekten hoşlanırlar, onlarla özdeşleşmek isterler. Pehlivan'a göre; kavgacı oyuncular şiddet görmek isteyen seyircilerin saha içinde yapmak istediklerini yapıyorlar. Sahada şiddeti uygulayan futbolcu adeta onu seyredenlerin içindeki şiddeti yansıtıyor. Vursun, kırsın, döksün ve bu tip futbolcuları idol haline getiriyorlar (Pehlivan, 2003).

## **YÖNTEM**

### **Araştırma Modeli**

Mevcut araştırma, sporcular ile gerçekleştirilmiş ve betimsel tarama modelinden faydalanılmıştır. Alan yazına bakıldığında tarama modeli, geçmişte ya da mevcut dönemde olan bir durumu var olduğu biçimde tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesneye, olduğu gibi kendi şartları içerisinde ve müdahale edilmeksizin betimlemeye çalışılır (Karasar, 2016).

### **Çalışma Grubu**

Mevcut çalışmaya, “kolaylıkla bulunabileni örnekleme” yöntemiyle belirlenen toplam 294 sporcu (263 erkek, 31 kadın) gönüllü olarak katılmıştır. Bu yöntem, evreni tahmin etme olasılığı düşük olduğundan, olasılığı bilinmeyen örnekleme yöntemi olarak, kolaylıkla bulunabileni örnekleme yöntemi olarak ifade edilmektedir (Çetin ve Bilir Ataseven, 2020).

### **Veri Toplama Aracı**

Mevcut çalışmada araştırmacılar tarafından oluşturulan “kişisel bilgi formu” ile “takım sporları yapan sporcularda şiddet eğilimi ölçeği” kullanılmıştır.

**Takım Sporları Yapan Sporcularda Şiddet Eğilimi Ölçeği:** Aslan ve Uğraş (2021) tarafından geliştirilen ölçek, 17 madde ve 3 faktörden oluşmaktadır. 5’li likert tipi derecelendirmeye (1=asla doğru değil \_\_\_ 5=tamamen doğru) sahip olan ölçekten alınabilecek puan 17 ile 85 arasında yer almaktadır. Ölçekte ters kodlanması gereken madde(ler) bulunmamaktadır.

### **Verilerin Toplanması**

Araştırma verileri, yüz yüze olmak üzere Google form aracılığı ile toplanmıştır. Gönüllülük esasına bağlı kalınarak antrenman öncesinde sporculardan toplanmıştır. Veri toplama öncesi konuyla ilgili olarak detaylı bilgi sporculara verilmiştir. Veriler, 2024 yılı Ocak-Haziran ayları arasında toplanmıştır.

### **Verilerin Analizi**

Toplanan veriler için öncelikle normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığına bakılmıştır. Bu kapsamda çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerleri dikkate alınmıştır (Büyüköztürk, 2013). Verilerin normal dağılıma sahip olduğu belirlendikten sonra parametrik testlerin uygulanması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda betimsel istatistikler, bağımsız gruplar için t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve gruplar arası farklılıkları belirlemek için Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Ayrıca ölçüm araçlarının Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Anlamlılık değeri  $p < 0,05$  olarak baz alınmıştır.

## BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde istatistiksel analizler neticesinde elde edilen verilere ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

**Tablo 1.** Ölçek puan dağılımı

Ölçek ve Alt Boyutlar	N	Min.	Max.	Ort.	Ss.	Skewness	Kurtosis
Fiziksel Şiddet Eğilimi	294	7,00	35,00	2,17	7,26	0,724	-0,321
Sözel Şiddet Eğilimi	294	6,00	15,00	1,29	2,31	1,093	-0,043
Duygusal Şiddet	294	4,00	11,00	1,14	1,31	0,804	0,066
Takım Sporlarında Şiddet Eğilimi	294	17,00	61,00	1,64	9,70	0,935	0,525

Araştırma kapsamında sporcuların yanıtlamış olduğu takım sporlarında şiddet eğilimi ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde toplanan verilerin normal bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir (Tablo 1). Ortalama değerler ise sporcuların takım sporlarında şiddet eğilimlerinin düşük olduğunu göstermektedir.

**Tablo 2.** Cinsiyet değişkeni t-testi sonucu

Ölçek ve alt boyutlar	Grup	n	Ort.	Ss.	t	p
Fiziksel Şiddet Eğilimi	Erkek	263	15,20	7,16	0,029	0,977
	Kadın	31	15,16	8,21		
Sözel Şiddet Eğilimi	Erkek	263	7,76	2,27	-0,380	0,704
	Kadın	31	7,93	2,70		
Duygusal Şiddet	Erkek	263	4,59	1,32	0,453	0,651
	Kadın	31	4,48	1,26		
Takım Sporlarında Şiddet Eğilimi	Erkek	263	27,90	9,58	-0,063	0,950
	Kadın	31	28,03	11,16		

Tablo 2'deki t-testi bulgularına göre, sporcuların takım sporlarında şiddet eğilimi ortalama puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bu bağlamda fiziksel şiddet eğilimi ( $t=0,029;p>0,05$ ), sözel şiddet eğilimi ( $t= -0,380;p>0,05$ ), duygusal şiddet ( $t=0,453;p>0,05$ ) ve ölçeğin geneli ( $t= -0,063;p>0,05$ )'tür.

**Tablo 3.** Öfke durumu olup olmama değişkeni t-testi sonucu

Ölçek ve alt boyutlar	Grup	n	Ort.	Ss.	t	p
Fiziksel Şiddet Eğilimi	Evet	72	19,77	7,77	6,586	<b>0,000*</b>
	Hayır	222	13,71	6,44		
Sözel Şiddet Eğilimi	Evet	72	8,66	2,37	3,796	<b>0,000*</b>
	Hayır	222	7,50	2,22		
Duygusal Şiddet	Evet	72	4,75	1,18	1,228	0,221
	Hayır	222	4,53	1,35		
Takım Sporlarında Şiddet Eğilimi	Evet	72	33,70	9,57	6,187	<b>0,000*</b>
	Hayır	222	26,03	9,00		

Tablo 3'deki t-testi bulgularına göre sporcuların takım sporlarında şiddet eğilimi ortalama puanlarının sporcularda öfke durumu değişkeni açısından fiziksel şiddet eğilimi ( $t=6,586;p<0,05$ ), sözel şiddet eğilimi ( $t=3,796;p<0,05$ ) ve ölçeğin genelinde ( $t=$

6,187;p<0,05) anlamlı farklılık oluşturmuştur. Ancak duygusal şiddette ( $t=1,228;p>0,05$ ) herhangi bir farklılık oluşmamıştır.

**Tablo 4.** Yaş değişkeni ANOVA testi Sonucu

Ölçek ve alt boyutlar	Grup	n	Ort.	Ss.	F	p
Fiziksel Şiddet Eğilimi	15-19 yaş	128	14,47	7,21	1,168	0,312
	20-24 yaş	40	16,07	7,30		
	25 yaş ve üzeri	126	15,65	7,29		
Sözel Şiddet Eğilimi	15-19 yaş	128	7,74	2,30	0,049	0,952
	20-24 yaş	40	7,77	2,23		
	25 yaş ve üzeri	126	7,83	2,36		
Duygusal Şiddet	15-19 yaş	128	4,50	1,14	0,437	0,646
	20-24 yaş	40	4,70	1,50		
	25 yaş ve üzeri	126	4,62	1,41		
Takım Sporlarında Şiddet Eğilimi	15-19 yaş	128	27,05	9,78	0,907	0,405
	20-24 yaş	40	28,82	9,76		
	25 yaş ve üzeri	126	28,50	9,61		

Tablo 4'deki ANOVA testi bulgularına göre, sporcuların takım sporlarında şiddet eğilimi ortalama puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bu bağlamda fiziksel şiddet eğilimi ( $F=1,168; p>0,05$ ), sözel şiddet eğilimi ( $F=0,049; p>0,05$ ), duygusal şiddet ( $F=0,437; p>0,05$ ) ve ölçeğin geneli ( $F=0,907; p>0,05$ )'tür.

## TARTIŞMA VE SONUÇ

Takım sporlarında şiddet eğilimi kapsamında toplanan verilerin normallik varsayımı çarpıklık ve basıklık katsayıları ile incelenmiştir. Analizler, verilerin normal bir dağılıma sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca, ortalama değerler sporcuların takım sporlarında şiddet eğilimlerinin düşük olduğunu göstermektedir. Literatür incelendiğinde; sporcu öğrenciler ile yapılan araştırmada şiddet eğilimi ve alt boyutlarında çarpıklık ve basıklık değerlerinin normal dağılıma sahip olduğu görülmüştür (Varhan, 2016). Spor yapan ve yapmayan öğrenciler ile yapılan çalışmada şiddet eğilimine ilişkin basıklık ve çarpıklık değerleri verilerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermiştir (Atatekin ve İstanbullu, 2023). Orta öğretim öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir (Arslan, 2020). Sağlık çalışanlarının şiddete eğilim düzeyinin düşük olduğu saptanmıştır (Yılar Erkek ve Gökçek, 2022). Araştırmaya katılan U17 yaş grubu futbolcuların büyük çoğunluğu yüksek şiddet eğilimli olduğu görülmektedir (Güler ve ark., 2018). Öğrencinin şiddete eğilim puan ortalamasının düşük olduğu belirlenmiştir (Uyurdağ ve Çerçi, 2024). Bu bağlamda literatürdeki çalışmaların genel olarak mevcut çalışma sonuçlarını destekler niteliktedirler.

Mevcut çalışmada sporcuların takım sporlarında şiddet eğilimi ortalama puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bu bulgu, erkek ve kadın sporcuların benzer şekilde ve düşük düzeyde şiddet eğilimine sahip olduğunu göstermektedir. Genel olarak ise hem erkek hem de kadın sporcuların şiddet eğilimlerinin düşük olduğu anlaşılmaktadır. Literatür incelendiğinde; spor bilimleri fakültesi öğrencilerinde cinsiyet değişkeni incelenmiş ve şiddet eğilimi düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı saptanmıştır (Öztürk, 2019). Ortaöğretim öğrencilerinde şiddet eğilimi incelenmiş ve cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gözlenmiştir (Boztepe, 2024). Elit düzey buz hokeyi sporcuları ile yapılan çalışmada cinsiyet değişkeni açısından şiddet eğiliminde anlamlı bir farklılık elde edilememiştir (Solak, 2024). Lise öğrencileri ile yapılan çalışmada erkek öğrencilerin şiddet eğilim puan ortalamalarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu ve bu

farkın istatistiksel olarak oldukça anlamlı olduğu belirlenmiştir (Özgür ve ark., 2011). Ortaokul öğrencileri ile yapılan çalışmada erkeklerin şiddet eğilimi puan ortalamaları, kız öğrencilerin şiddet eğilimi puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir (İkiz ve Sağlam, 2017). Hemşirelik öğrencilerinde şiddet eğilimi incelenmiş ve erkek ile kadın öğrenciler arasında manidar fark bulunamamıştır (Özpuat, 2017). Öğrencilerin şiddet eğilim puanları cinsiyet açısından incelenmiş, istatistiksel olarak farklılık olduğu görülmüştür (Göldağ, 2016).

Mevcut çalışmada sporcuların takım sporlarında şiddet eğilimi ortalama puanlarının öfke durumu değişkeni açısından fiziksel şiddet eğilimi, sözel şiddet eğilimi ve ölçeğin genelinde anlamlı farklılık oluşturduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, öfke durumu olan sporcuların şiddet eğilimlerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Mevcut çalışmada sporcuların takım sporlarında şiddet eğilimi ortalama puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Yaş faktörünün şiddet eğilimi üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı görülmüştür. Literatür incelendiğinde; spor bilimleri fakültesi öğrencilerinde aktif sporcuların ve aktif olmayan sporcuların şiddet eğilimi düzeyi ile yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Öztürk, 2019). Ortaöğretim öğrencilerinde şiddet eğilimi incelenmiş ve farklı yaşa sahip öğrenciler arasında anlamlı farklılık görülmüştür (Boztepe, 2024). Farklı yaşlara sahip elit düzey buz hokeyi sporcuları arasında şiddet eğiliminde bir fark olmadığı ortaya çıkmaktadır (Solak, 2024). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimi incelenmiş ve farklı yaşlara sahip öğrenciler arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir (Balcı Akpınar ve ark., 2019). Sağlık çalışanlarının yaş faktörü, şiddete eğilim noktasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturmamıştır (Yılar Erkek ve Gökçek, 2022). Katılımcılar arasında farklı yaşlara sahip bireyler arasında şiddet eğilimi ortalaması istatistiksel açıdan anlamlı farklılık oluşturmamıştır (Aytan ve ark., 2019).

## **KAYNAKLAR**

- Acet, M. (2005). *Sporda saldırganlık ve şiddet*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları Ltd. Şirketi.
- Arslan, A. (2020). Ortaöğretim öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri ve şiddet eğilimlerinin belirlenmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 8(15), 86-113.
- Aslan, M., Uğraş, S. (2021). Tendency of Violence In Tem Sports Athletes: A Scale Development Study. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(2), 156-167.
- Atatekin, B., İstanbullu, A. (2023). Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin şiddet eğilimi ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(2), 73-83.
- Atkinson, R.L., Richard, C., Atkinson, E.R. Hilgard, (1995). *Psikolojiye giriş I*. İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Ayan S. (2006). Şiddet ve fanatizm. *Ç.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(2), 191-209.
- Aytan, M., Soyal, M., Attila, A. (2019). Takım sporu ve bireysel spor yapan spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin incelenmesi (İstanbul Esenyurt Üniversitesi

- Örneği). *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 20-29.
- Balcı Akpınar, R., Küçüköğlü, S., Ejder Apay, S., Karaca, N., vd. (2019). Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı örselenme yaşantıları, toplumsal cinsiyet algıları, şiddet eğilimleri ve şiddetle karşılaşma durumları. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (62), 409-430.
- Boztepe, Ö. (2024). *Ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve şiddet eğilimi sıklığı ile mutluluk arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hatay.
- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Colburn K. (1989). Deviance and legitimacy in ice hockey: A microstructural theory of violence. In Dh. Kelly (Ed.), *Deviant Behaviour*. New York: St. Martins Press.
- Çetin, Ö., Bilir Ataseven, F. (2020). Bilgisayar destekli çeviri araçlarında çevirmenler: etnometodolojik çözümleme çalışması. *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Çeviri Bilim Özel Sayısı, 73-112.
- Ergil, D. (2001). Şiddetin kültürel kökenleri. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 40-41.
- Göldağ, B. (2016). Öğrencilerin şiddet eğilimi düzeyleri ve değer algıları. *Tübbav Bilim Dergisi*, 8(4), 1-15.
- Güler, Y. E., Bişgin, H., Kaya, K. (2018). Ergen futbolcularda şiddet eğilimi ile sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 1-17
- İkiz, F. E., Sağlam, A. (2017). Ortaokul öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(3), 1235-1246.
- Karasar, N. (2016). Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Köknel, Ö. (1996). *Bireysel ve toplumsal şiddet*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Özgür, G., Yörükoğlu, G., Baysan Arabacı, L. (2011). Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2):53-60.
- Özpulat, F. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 151-161.
- Öztürk, Y.M. (2019). *Aktif spor yapan ve yapmayan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sporda şiddet eğilimi ve saldırganlık davranışlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Pehlivan, Ö. (2003). Futbolda şiddet ve önlenmesi. 7-8 Mayıs, Ankara Emniyet Müdürlüğü, S. 225
- Solak, G. (2024). *Türkiye'deki elit düzey buz hokeyi sporcularının şiddet eğilimi düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Uyurdağ, N., Çerçi, S. (2024). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(1), 26-36.
- Varhan, Ş. (2016). *Orta öğretim düzeyindeki tek ebeveynli sporcu öğrencilerin 12 haftalık sportif etkinliklerinin saldırganlık ve şiddet eğilimi düzeylerine etkilerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Voigt, D. (1998). *Spor sosyolojisi*. (Çev: Ayşe Atalay), İstanbul: Alkım Yay.
- Yeter, A.A. (2006). *Sosyoloji ve spor*. İstanbul: Marpa Kültür Yayınları.
- Yılar Erkek Z, Gökçek S. (2022). Examination of violence tendencies of healthcare professionals during the pandemic process. *J Togu Heal Sci.*, 2(3), 260-274.